

Književnost in umetnost.

„Popotnik“ prinaša v 10. številki to-le vsebino: 1.) Fr. Hubad: Kranjski pristaši formalnih stopenj in njih kritik. — 2.) Viktor Bežek: Razvijajoče-upodablajoča metoda v službi „materinske šole“ in otroškega vrtca. — 3.) Anton Kosi: Le preveč nikar! — 4.) Ivan Ivanovič: Šolstvo v tujini. — 5.) Razgled. Listek. — Pedagoški paberki. — Kronika.

Križarji. Zgodovinski roman. Spisal Henrik Sienkiewicz. Poslovenil Podravski. V 121.—127. snopiču A. Gabrščkove „Slovanske knjižnice“ je izšel III. in IV. del tega velikega in slovitega romana znamenitega poljskega romanopisca. Roman obsega v celoti (s I. in II. delom) 1038 strani ter se prodaja v knjigarnah po 5 K 20 h. Zanimiva vsebina, živo, slikovito pripovedovanje in mojsterska karakterizacija delujočih oseb bo brez dvoma pridobila „Križarjem“ obilico čitateljev in čitateljic. Prihodnje leto izide v „Slovanski knjižnici“ istega pisatelja za polovico večji roman „Potop“.

Risanje v ljudski šoli. (Konec.) Učitelji in strokovnjaki v zvezi probujajo, govorijo in pišejo v novejšem času z vsemi silami za temeljito preosnovo risarskega pouka, in upati smemo, da tudi njemu napoči kmalu beli dan, da se tudi temu določi dostojno vplivno mesto pri splošni harmonični odgoji človeštva.

Upati smemo, da se navdušenim in delavnim probuditeljem kmalu posreči njihova najiskrenejša želja: da rešijo učence tujega, trakastega, geometričnega, parketnega, ravnostnega nasilstva in dovedejo risanja željno mladež po pametnih, prirodnih potih nazaj, v njihovo obzorje k njihovim vsakdanjim živim in neživim tovarišem in prijateljem, da se najprej s takimi potem šele z njihovimi okraski do dobrega seznanijo. Da se bo potem z risanjem — ne več s pisanjem! — začelo poučevati, da se bo potem risanje kmalu naslanjalo na vse druge poučne predmete ljudske šole, kar je logično in psihologično le prejasno utemeljeno, o tem ni več dvomiti.

Zastopniki navedenih reformatičnih idej so deloma skupno, deloma na različne smeri: G. Hirth, K. Lange, P. Jessen, Wierchow, Albin Heim, P. Stade; „Lehrervereinigung zur Pflege der künstlerischen Bildung in Hamburg“, C. Goetze, A. Lichtwark, W. Rein, Prang, L. Tadd, E. Cooke, dr. Diem, H. Halbgebauer, K. Huberich in društvi učiteljev risarjev „Wien“ in „Berlin“.

Navedenih strokovnjakov in učenjakov — za pametno preosnovo se boreče in vso sedanost zavladajoče — nazore upoštevši in spodbujen 1. s stoterimi odgovori svojih avgusta 1901. v 1000 komadih razposlanih 15erih vprašanj in 2. s prijaznim odobravanjem mojih nazorov pri osmih uradnih učiteljskih konferencah sem se odločil na mnogostransko zahtevanje in prigovarjanje za založbo ravnokar dovršene knjige „Risanje v ljudski šoli“ z naslednjo vsebino: A. 1. predgovor; 2. namen in naloga pouka v risanju; 3. splošna specijelno-metodiška navodila; 4. metodiška in stvarna navodila k posameznim vzorčnim listom; 5. deset popolnoma izvršenih učnih slik; 6. naučni načrti. B. 34 vzorčnih listov z 90imi skupnimi predvajami za risanje in pisanje, 400 predmetov iz življenja in okolice učencev in nad 70 historičnih in modernih ornamentov.

Knjigo, ki je deloma sad skupnega premišljevanja in dela, izročim cenjenim tovarišem in tovarišicam, nadejaje se, da pridemo z njo sigurno naprej, ter prosim, da mi blagovolite prilično svoje nazore, bodisi ugodne ali neugodne, odkritosrčno naznaniti.

Knjiga se razprodaja v kljub ogromnim troškom jako ceno po 4 K s poštnino vred in se naročuje pri meni ali knjigotržcu Karl Scheidbachu, Gosposke ulice, Maribor.

S. J. Marin.

Vestnik.

Učiteljski konvikt. Abiturijenti in abiturientkinje c. kr. učiteljskega v Ljubljani 178.44 K. Živili!

Osebnosti. Profesor na II. drž. gimnaziji v Ljubljani, gosp. Ignacij Fajdiga, je pomaknen v VII. činovni razred. — Absolvirana učiteljska kandidatinja gđe. M. Detonijeva je nastavljena kot provizorična učiteljica v Rovtuh.

Učiteljske izpremembe na Štajerskem. V pokoj je šel nadučitelj na nemški šoli v Laškem trgu Karel Valentinitsch. Deška in dekliška štirirazrednica v Trbovljah-Vodah se razširita v petrazrednico, dvorazrednica v Šmartnem v Rožni dolini pa se razširi v trirazrednico. Za nadučitelje so nastavljeni: v Koprivnici pri Rajhenburgu Alojzij Trobiš iz Zdol; pri Sp. Sv. Kunigundi Mart. Vodenik iz Brežic; pri Sv. Lenartu pri Ormožu Fran Megla od Vseh Svetih. Za učitelje so nastavljeni: v Viršanju Fortunat Jelovšek iz Dobja; v Padovi Avg. Achitsch od Sp. Sv. Kunigunde; v Središču ondotni zač. učitelj Ivan Najžer; v Čadramu ondotna pomožna učiteljica Cecilija Teržan; v Laporju Terezina Zevnik od Sv. Benedikta v Slov. goricah. Premesčena sta: učitelj-voditelj v Padovi Martin Gobec kot tak k Sv. Miklavžu pri Mariboru, dosedanji ondotni voditelj Vin. Jug pa kot nadučitelj v Padovo.

Pozabljena obljuba. Visoki c. kr. deželni šolski svet kranjski je izdal in odobril z razpisom z dne 2. sept. 1902., št. 3061, „Načela za obči učni načrt ponavljalne šole“. V tem načrtu je bila objavljena tudi neka knjiga — na str. 3. dotičnega načrta — doslovno: „Branje dotičnega čtiva iz čitanke, ki se bo sestavila, naj se vrši v prihodnji, branju namenjeni uri, tako da bo branje posnetek, formuliranje in uporaba dotične tvarine.“

Ker je bila doba potrebnih in še več nepotrebnih ukazov ali „Hubadova doba“ — baje pretočna in brezobzirna tirjateljica, da naj izpolnuje podrejeno učiteljstvo točno svoje dolžnosti — po izišlih ukazih — vpraša torej sedaj tudi učiteljstvo po točnosti, kje je vendar po formalnih stopnjah — obtičala ali zaostala objavljena knjiga, ki naj se čita v prihodnji, branju namenjeni uri v ponavljalni šoli? Učiteljstvo pričakuje objavljene knjige še do danes, a — zaman.

Radovedni učitelj.

Učit. prememba. Učiteljica gospod. Franja Tavčarjeva se je svoji službi v Št. Jerneju odpovedala. Na njeno mesto je imenovana začasno volonterka na 8. razr. dekl. šole v Ljubljani gospod. Bogumila Globočnikova.

Imenovan je učitelj Fran Wittreich iz Stare Loke na Kranjskem nadučiteljem v Črmošnjicah.

Šolske vesti s Koroškega. Koroški deželni zbor je sklenil, da se uračunaj odslej okrajnim šolskim nadzornikom, ki službujejo 10 let, od 500 K osebne doklade 250 K v penzijo. Ta sklep pa ne velja za okrajne šolske nadzornike, ki so obenem državni uradniki. Deželnemu šolskemu svetu je deželni zbor dal dovoljenje, da dovoli štirim ljudskim učiteljem za šolsko leto 1903./4. in 1904./5. dopust s celo plačo, da se pripravijo za izpit za meščanske šole. Končno je dovolil deželni zbor funkcijske doklade tudi za paralelke, ekspoziture in ekskurendne šole.

Pomanjkanje moških učnih oseb na Kranjskem. V postojnskem okrajnem glavarstvu so se morale na šestih enorazrednicah namestiti učiteljice, ker ni bilo moških profesorjev. Na trirazrednici v Košani pa so nameščene tri učiteljice. Torej trirazrednica brez moške učne osebe. Ljudstvo ni zadovoljno, da se na šolah nameščajo same učiteljice. Krivi so edino klerikalni deželni poslanci, ki s svojo brezmiselnostjo in brezvestno obstrukcijo zavirajo povišanje učiteljskih plač. Dokler pa bodo učitelji tako slabo plačani kakor so sedaj, ni pričakovati naraščanja moških učnih oseb. Vsak delavec je vreden svojega plačila, tako tudi učitelj. Toda klerikalci so preveč brezvestni, da bi se ravnali po tem — oni nimajo vesti. Klerikalne deželne poslance silno jezi, da so nekatere občine vložile peticije na deželni zbor za povišanje plač ljudskim učiteljem, ker te peticije dokazujejo, da ljudstvo samo želi, da se učiteljem povišajo plače.

Konstatujemo, da podpira nadslomškar in poslanec Jaklič še vedno Šusteršičevo brezstidno obstrukcijo v kranjskem deželnem zboru, da ne more priti regulacija plač kranjskega učiteljstva v razpravo. To je neodpušten škandal, ki je vreden najglasnejše in najodločnejše obsodbe, s katero se strinjajo tudi malone vsi učitelji-člani „Slomškove zveze“, vsi tisti namreč, ki niso udarjeni s popolno slepoto. Ako bi še kdaj priredili tak shod, kakršnega je priredilo kranjsko učiteljstvo o zadnji Veliki noči, in ako bi se na shod sedaj drznil Jaklič samo prikazati, bi ga vrgli na cesto, a ne posajali na podpredsedniško mesto!

Dr. Šusteršič, komedijant v kranjskem deželnem zboru, ki bo najbrže požrl kranjskemu učiteljstvu izboljšanje škandaloznega materialnega stanja, je dejal v seji dne 27. pret. mes., da pase Jakličev nadučitelj g. Engelmannu lenobo. Krščanski mož Šusteršič sicer lahko laže, če se mu zdi lepo in potrebno, vemo pa prav gotovo, da ni vreden, da bi poštenemu možu in učitelju, ki je v težkem svojem delu osivel do zadnjega lasu — Engelmannu — odvezal jermene na črevljih!

Meščanska šola na Krškem je praznovala dne 26. pret. mes. jako lepo in slovesno petindvajsetletnico svojega obstanka in plodonosnega delovanja.

Občinski svet ljubljanski je sklenil pri svoji seji dne 20. pret. mes., da ne opusti šolnine po ljubljanskih ljudskih šolah. Proti predlogu, ki ga je zagovarjal ravnatelj višje dekliške šole, prof. dr. Požar, je prepričevalno govoril ravnatelj Ivan Subić. Žal, da ni nikogar prepričal. O tem izpregovorimo prihodnjič več.

V Sarajevu je umrl starosta tamošnje kolonije, gimnazijski profesor Jakob Žnidaršič. Bil je navdušen in delaven narodnjak. Čast njegovemu spominu!

Krajni šolski svet v Tepanjah pri Konjicah je v svoji seji dne 2. avgusta t. l. enoglasno sklenil, mojstru čebelarju, g. Jan. Jurančiču pri Sv. Andražu v Slov. goricah, izraziti pismo pohvalo, ker je čebelni paviljon, ki ga je kraj. šol. svet pri njem naročil, res mojstrsko, lično in solidno izdelal iz najboljšega lesa in najnatančnejše po dunajski družbeni meri; zato g. mojstra vsem slov. čebelarjem in kraj. šol. svetom, ki si nameravajo nabaviti čebelnjake, najtopleje priporoča.

Šolstvo na Koroškem. Na koroških gimnazijah je 941 dijakov, in sicer v Celovcu 488, v Št. Pavlu 198, v Beljaku 255. — Podučitelj Val. Dobeiniger v Črešnjah je odpuščen iz šolske službe. — Za učiteljico na Brdi je imenovana kandidatinja Ter. Grabuschig. — Deželni šolski svet je v zadnji seji določil, da se ima zamuda šolske maše šteti ravno tako kakor zamuda šole.

Učiteljsko vprašanje na Tirolskem. Glede ureditve plač tirolskim učiteljem razglasa: Kot minimalna plača se postavi 1200 K, k temu 6 petletnic po 100 K. Dežela prevzame 50 % plače, plačevanje petletnic in penzij, vsak izmed upravnih okrajev severnega Tirolskega, nemškega in laškega Tirolskega 20 % in občine 30 %. Zanj se krije z uplačevanjem nekake šolnine. Skoro gotovo se zvišajo deželne doklade za 4 %, užitnine na pivo za 1 K 71 h pri hl in 35 % doplačilo k užitnini na vino.

Češka realka — dedič. V Lipniku na Moravskem je umrl član tamošnjega občinskega sveta, Avgust Losert, ki si je postavil s svojo oporoko lep spomenik. Tamošnji češki realki je namreč zapustil 120.000 K, posebej pa še 20.000 K za dijaške ustanove.

Zasebna vzgojevališča v Švici. V Švici je danes 600 do 700 zasebnih vzgojevališč; največje vzgojevalne zavode ima Curih in vzhodno Švica, največ pa jih je v francoski Švici. Seveda nimajo švicarskih zasebnih vzgojevališč v rokah klerikalci.

Sestanek časnikarjev v Zagrebu. Dne 10. in 11. pret. mes. se je vršil v Zagrebu napovedani veliki sestanek hrvaških, srbskih in slovenskih časnikarjev. Navzočih je bilo 60 časnikarjev, predsedoval je Juraj Biankini. Sprejeli so predlog, da se ima osnovati stališko združenje časnikarjev in so izvolili odbor, da izvrši potrebne priprave itd. Sestanek je postavil temelj daljni časniškarski organizaciji na Hrvaškem.

Obisk srednjih šol na Koroškem je v letošnjem šolskem letu sledeči: gimnazijo v Celovcu s petimi paralelkami obiskuje 489 učencev, gimnazijo v Beljaku s pripravnicami 281, benediktinsko gimnazijo v Št. Pavlu 191, realko v Celovcu s tremi paralelkami 358, moško učiteljsko s pripravnicami v Celovcu 213, žensko učiteljsko pa, ki ima letos prvi letnik, 53 učenk.

Najvišje odlikovanje. Grand Prix je dobil domači izdelek, kranjski redilni prašek za prašiče, doktor pl. Trnkoczy-ja redilno in varstveno sredstvo, v mednarodni razstavi živil v kristalni palači v Londonu l. 1903.

Vseučilišča v Ameriki. V Ameriki je dandanes 41 državnih vseučilišč. Razen tega je še več vseučilišč, ki jih od časa do časa podpira država. Pretečeno leto je bilo na državnih univerzah v Ameriki 42.500 slušateljev in 10.000 slušateljic.

Kako treba, da živiš? Hodi po dve uri na dan. — Spi sedem ur ponoči. — Vstajaj takoj, čim se zbudiš. — Delaj takoj, čim vstaneš. — Uživaj jedi zmerno, kar želodec zahteva; jej polagoma. — Pij le, če si žejen. — Govori le polovico tega, kar misliš in le kadar je potreba. — Piši le to, kar lahko podpišeš. — Stori le to, kar tudi smeš povedati. — Ne smeš pozabiti, da drugi gledajo nate, a ti ne smeš gledati na druge. — Denar ceni le toliko, kolikor velja; denar je izvrsten sluga, a slab gospodar.

Nemška državna šola za — 16 Nemcev! V Pulju je taka šola! Za zidanje poslopja za to šolo je stavljena v proračun tega leta kot prvi obrok vsota 100.000 K. V letu 1902—1903 pa je obiskovalo to šolo, ki je razdeljena na 8 oddelkov, celih 16 dijakov, ki so se priznali za Nemce, tako da sta prihajala na vsak odderek po — dva Nemca! Vsi drugi učenci so bili slovanske ali italijanske narodnosti! Vzlic temu dejstvu pa se ne poučuje na tej šoli ne italijanščina ne hrvaščina, niti kakor neobvezen predmet. V Trstu pa nočejo ustanoviti niti ene same slovenske šole za tisoče slovenskih otrok! Komu ne bi kipelo v duši in ne vrela kri po žilah?!

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 2206.

Kranjsko.

Na štirirazredni ljudski šoli v Žužemberku je stalno popolniti učno mesto. Prošnje je vlagati pri c. kr. okrajnem šolskem svetu v Rudolfovo do 9. novembra t. l.

C. kr. okrajni šolski svet Rudolfovo, dne 24. avgusta 1903.

Št. 1390.

Na enorazrednici na Krki je razpisano mesto nadučitelja.

Prošnje se imajo semkaj poslati do 30. novembra t. l.

C. kr. okr. šolski svet v Litiji, dne 22. oktobra 1903.

Izšel in se dobiva v tiskarni R. Šeber
v Postojni

Ročni zapisnik

z imenikom ljudskih šol in učiteljskega osebja
na Kranjskem, Južnem Štajerskem in
Primorskem

in z osebnim staležem kranjskega ljudsko šolskega
učiteljstva za šolsko leto 1903/1904.

X. LETNIK.

Sestavil Štefan Primožič, vodja kranjskega ustanovnega
zavoda za gluhoneme v Ljubljani.

Cena: za 75 učencev kron 1.40, za 100 učencev 1.50, za 125 učencev kron 1.60, za 150 učencev kron 1.70 itd. Naročnikom šolskih tiskovin 40 vin. ceneje.

Dobivajo se tam tudi vse uradne šolske
tiskovine.